

ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ ФІКТИВНОГО КАПІТАЛУ

© Скворцов І.Б., Гринаш Л.П., 2011

Традиційною темою економічних досліджень, якою займаються економісти є інноваційний розвиток підприємств, а от поняття «капіталізації» є відносно новим, оскільки воно останнім часом стало досить актуальним. Основна проблема полягає в тому, що в традиційних дослідженнях капіталізацію і інноваційний розвиток розглядають відокремлено. Такий підхід є необхідним на початкових етапах дослідження, але його в світовій економічній науці вже давно пройдено. Тому тепер більш актуальним є дослідження комплексного впливу окремих економічних явищ і процесів на показники діяльності підприємств та встановлення можливих наслідків від їхньої взаємодії. Більшість сучасних досліджень ґрунтуються на твердженні, що будь-яке підприємство не в змозі долати конкурентну боротьбу в ринкових умовах без здійснення інноваційної діяльності. І це дійсно вірне твердження. Тому в [1] пропонується створювати всі можливі умови для інноваційного розвитку підприємства. Але, акцентувавши всю увагу на позитивних наслідках від цієї діяльності, у більшості досліджень не береться до уваги те, що поряд можуть утворюватись негативні процеси, причиною утворення яких є саме цей інноваційний розвиток. Це значною мірою стосується і процесу капіталізації. В більшості існуючих публікацій на цю тему [2, 3] процес капіталізації також розглядають однобічно – як позитивне явище, оскільки таке зростання свідчить про збільшення величини його власного капіталу, яка визначається ринком. У зв'язку з цим, цей показник є визначальним при прийнятті економічних рішень, які приймаються на підприємстві. А про будь-які ризики, які можуть бути викликані цим процесом, навіть не згадують. Одним із перших, хто започаткував термін «фіктивний капітал» і дослідив можливі причини його утворення, був К. Маркс. Він виділяв дві основні форми утворення фіктивного капіталу: емітовані банками кредитні знаряддя обігу – банкірський вексель і банкноти, не забезпечені золотом; «капітал державного боргу», представлений облігаціями державної позики, які приносять їх власникам певний дохід. У сучасній економічній науці фіктивний капітал розглядають більш широко, тобто як капітал, втілений у цінних паперах, який дає змогу їхнім власникам привласнювати частину прибутку у формі дивіденду або відсотка» [4, с. 795-796]. Основною проблемою досліджень на цю тему є те, що у них фіктивний капітал не обґрунтовується кількісно.

Для розрахунку кількісних наслідків інноваційного розвитку і капіталізації ми моделювали процес капіталізації на абстрактному підприємстві з колективною формою власності – ВАТ. Провівши необхідні розрахунки і дослідження з врахуванням закону збереження кількості руху економічної системи (запропонованого нами), робимо висновок, що якщо не вживати будь-яких заходів, то наслідком дії цього закону буде те, що почне утворюватись фіктивний капітал, а це, в свою чергу, призведе до інфляційного процесу на фондовому ринку. І коли не вживатимуться заходи, то, при накопиченні критичної суми фіктивного капіталу, неминуче відбудеться фінансова криза, характерною ознакою якої є зменшення вартості ринкового капіталу акціонерних підприємств. Саме це спостерігалось в період кризи 2008-2009 рр.

1. Проблеми стимулювання інновацій машинобудівних підприємств України / О.Є. Кузьмін, Ю.Л. Логвіненко // Вісн. Нац. Ун-ту «Львів. політехніка». – 2008. - № 624: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 151 – 159. 2. Яремко І.Й. Теоретичні і прикладні засади формування вартості машинобудівних підприємств: Монографія. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – 260 с. 3. Вітвицький Я.С. Економічна оцінка гірничого капіталу нафтогазових компаній // Наукова монографія. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2007. – 431 с. 4. Економічна енциклопедія: у 3-х т. Т. 3 / редкол.: С.В. Мочерний (відп. Ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.